

безпеці. Перекладач повинен дотримуватися принципів конфіденційності, враховувати міжкультурні особливості та можливі ризики неправильного перекладу. У деяких випадках, щоб уникнути розкриття чутливих даних, необхідно вилучати або узагальнювати інформацію.

При перекладі військових наказів або інструкцій важливо зберегти директивний та імперативний характер висловлювань, тоді як при перекладі інформаційних або аналітичних текстів важливо забезпечити нейтральність та об'єктивність викладу інформації.

Переклад військових термінів є складним та багатоаспектним процесом, який вимагає від перекладача ґрунтовних лінгвістичних знань, глибокого розуміння військової справи, врахування контексту та ситуації вживання, дотримання норм та стандартів військової термінології, а також урахування національно-культурної специфіки військових терміносистем. Використання різних підходів та стратегій перекладу дозволяє досягти адекватності та еквівалентності перекладу військових термінів, забезпечити точне та однозначне розуміння військової інформації, а також сприяти ефективній міжмовній та міжкультурній комунікації у військовій сфері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Маркелова А. Словник військової прокурорської лексики англійської мови: довідкове видання. Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. 144 с.
2. Балабін В.В. Теоретичні засади військового перекладу в Україні: монографія. Київ: Логос, 2018. 492 с.
3. Нікіфорова О.М. Передумови становлення наукової школи військового перекладу в Україні. Лінгвістика ХХІ століття. 2015. С. 107–120.
4. Сидорук Г.І., Сухляк В.Ю. Калькування, описовий переклад та підстановки під час перекладу термінології наукових текстів. *Filologia, sociologia i kulturoznawstwo. Osiągnięcia naukowe, rozwój, propozycje*. 2016. С. 113–115.

Котневич Яна Ярославівна

здобувач третього рівня вищої освіти,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ІДІОСТИЛЮ БРУНО ШУЛЬЦА В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ “ЦИНАМОНОВИХ КРАМНИЦЬ”

Термін ідіостиль походить від *ἰδιος* (грец.) – “особливий”, “власний” і *stylos* (лат.) – “стиль”. Вперше термін з’явився у працях з мовознавства як результат дослідження індивідуальних особливостей літературної мови письменників. Тож ідіостиль можна визначити як сукупність індивідуальних стилістичних особливостей мови письменника, які відображають його творче мислення, естетичні уподобання, культурний та життєвий досвід. Ідіостиль формується шляхом вибору мовних засобів (лексика, синтаксис, метафорика, образність тощо) та їх взаємодії в тексті і свідчить про унікальний “почерк” автора.

Вивчаючи особливості ідіостилю Бруно Шульца, слід зауважити, що його творчість належить трьом культурам – українській, польській та єврейській. Він був етнічним євреєм, писав польською мовою і майже все життя прожив у Дрогобичі (сучасна Україна). Сьогодні твори Бруно Шульца по-новому привертають значну увагу літературознавців і лінгвістів завдяки унікальній метафоричності, символізму й поліфонії тексту. Основні акценти досліджень зосереджені на його ідіостилі, який поєднує складну синтаксичну структуру, насичену образність, глибокий психологізм і філософську символіку. Ідіостиль автора потребує аналізу мовних особливостей тексту: неологізми, оригінальні епітети, специфічна ритміка.

Українські переклади Шульца відіграють значну роль у популяризації його творчості в Україні. Найвідоміші переклади належать Юрію Андруховичу і Андрію Шкраб'юку, Андрюсу Вишняускасу, Івану Гнатюку, Миколі Яковині, Тарасу Возняку та Миколі Ярмолюку. Особливість українських версій полягає в збереженні мелодики та поетичності мови, притаманних оригіналу. Разом із тим доцільно проаналізувати, наскільки вдало перекладачі передають складні метафори, філософські підтексти й синтаксичну напруженість тексту.

Дослідження щодо відтворення ідіостилю автора в українських перекладах мають на меті інтегрувати Бруно Шульца в український літературний дискурс, підкреслюючи культурно-історичний зв'язок між Україною та Польщею. Як наслідок, переклади слугуватимуть матеріалом для порівняльного аналізу, що дасть змогу глибше вивчити механізми передачі ідіостилю Бруно Шульца іншими мовами.

Наприклад, “Przez ciemne mieszkanie na pierwszym piętrze kamienicy w rynku przechodziło co dzień na wskroś całe wielkie lato: cisza drgających słoików powietrznych, kwadraty blasku, śniące żarliwy swój sen na podłodze; melodia katarynki, добыта z najgłębszej złotej żyły dnia; dwa, trzy takty refrenu, granego gdzieś na fortepianie wciąż na nowo, mdlejące w słońcu na białych trotuarach, zagubione w ogniu dnia głębokiego.” [1, с. 7]. Фрагмент з “Цинамонових крамниць” насичений поетизованими метафоричними образами “cisza drgających słoików powietrznych” (тиша тремтливих шарів повітря), “kwadraty blasku” (квадрати сяйва), які мають майже музичний ритм.

Порівняймо з перекладом Юрія Андруховича: “Через темне помешкання на першому поверсі кам'яниці в центрі міста щоденно проходило велике літо: тиша тремтливих шарів повітря, квадрати сяйва, які запекло снили свої мрії на підлозі; мелодія шарманки, вирвана з найглибшої золотої жили дня; два-три такти рефрену, що без кінця грали на фортепіано десь далеко, знемагали під сонцем на білих тротуарах, гублячись у глибинному жарі дня.” [2, с. 6].

У перекладі Андруховича збережено багатий образний ряд, зокрема “тремтливі шари повітря” і “квадрати сяйва”, що передають атмосферу магічного реалізму. У той же час автор, не змінюючи сенсів, використовує більш зрозуміле для пересічного українського читача “в центрі міста”, а не “на ринку”, що буде зрозуміле полякам та хіба мешканцям Галичини. У цьому випадку перекладач, не втручаючись у внутрішню гармонію тексту, додає деталь, яка адаптує реальність твору до розуміння реципієнта.

Звукова гармонія оригінального тексту втілена у ритмізованих фразах “melodia katarynki” та “dwa, trzy takty refrenu”. І в перекладі Ю. Андруховича ця звукова гармонія збережена з більш вираженою консонантністю “мелодія шарманки”, “два-три такти рефрену”.

Розгляньмо інший переклад у виконанні Андрія Шкраб'юка, Андрюса Вишняускаса, Івана Гнатюка, Миколи Яковини, Тараса Возняка. Переклад А. Шкраб'юка: “Через темне помешкання на першому поверсі кам'яниці в Ринку переходило щодня наскрізь ціле велике літо: тиша тремтливих шарів повітря, квадрати блиску, що снили жагучий свій сон на підлозі; мелодія катеринки, добута з найглибшої золотої жили дня; два-три такти рефрену, що знову й знову награвали десь на фортепіано, мліли в сонці на білих тротуарах, загублені у вогні глибокої днини.” [3, с. 16]. Як бачимо, автор перекладу, намагаючись якнайменше відступати від оригіналу, керуючись стратегією доместикації використовує галицизми (“Ринку”, “фортепіано”), які зрозумілі вузькому колу читачів. У цьому випадку необхідно бути прискіпливим щодо якості перекладу як художнього процесу переосмислення тексту засобами іншої мови, а не механічного транслітерування схожих у споріднених мовах слів. Якщо поетична метафоричність образів у цьому перекладі сумнівів не виникає (“тиша тремтливих шарів повітря”, “квадрати блиску”), то задля збереження ритмічності тексту перекладач використовує інверсію “снили жагучий свій сон”, яка наближає текст до написання згідно з нормами польської, а не української граматики, тобто за стратегією форенизації автор зберігає оригінальну польськомовну синтаксичну конструкцію. Окрім того, автор перекладу додає невластиві оригіналу відтінки значень в окремих слів, наприклад “днина”, а не “день”, що повністю відповідає перекладу оригінального тексту.

Микола Ярмолюк подає такий варіант перекладу цього уривка тексту: “Через темне помешкання другого поверху кам'яниці на майдані щодня проходило усе величезне літо: тиша тремких шарів повітря, квадрати блиску, які дивилися свої сні на підлозі, мелодія катеринки, видобута з найглибшої золотої жили дня; два-три такти приспіву, які знов і знов грали десь на фортипіано, що загубилися у вогні глибокого дня й умлівали проти сонця на білих хідниках.” [4, с. 5]. Як бачимо, автор перекладу занурюється в культурний контекст і перекладає словосполучення на *pierwszym piętrze kamienicy* як “помешкання другого поверху кам'яниці”, маючи на увазі різне трактування розташування поверхів в українській та польській мовах. Поетично метафоризовані елементи тексту наближені до оригіналу та збережені “тиша тремких шарів повітря” і “квадрати блиску”. Ритмічність тексту збережена максимально близько до оригіналу через накопичення шиплячих приголосних, які найбільше відповідають звучанню польської мови. Також автор вводить елементи української реальності, замінюючи “na rynku” на більш зрозуміле українському читачеві “на майдані”.

Проаналізувавши ці уривки можемо стверджувати, що кожен автор українського перекладу так чи інакше намагається зберегти унікальність стилю тексту Бруно Шульца, використовуючи різні мовні засоби вираження:

діалектизми, занурення у культурологічних контекст, підбір синонімів, які якнайкраще передають ритм оригінального тексту, збереження метафор та цілісних поетичних образів, створених Бруно Шульцом в оригіналі. Шульц будує довгі, складні речення, насичені метафорами і деталями. Андрухович передає цю структуру, майстерно адаптуючи ритміку і образність до української мови. Схожий підхід спостерігається в Ярмолюка (проте не в усіх частинах перекладу), а перекладам Андрія Шкраб'юка, Андрюса Вишняускаса, Івана Гнатюка, Миколи Яковини, Тараса Возняка притаманне значне художнє переосмислення.

Тексти Бруно Шульца наповнені оригінальними метафорами, які змушують читача відчувати кожну деталь описаного світу. Письменник вдало поєднує специфічну, часто архаїчну лексику, образність і філософські теми, використовує рідковживану лексику і архаїзми. Його стиль перетворює текст на багатовимірний простір, що вимагає від перекладача тонкого відчуття ритму, розуміння символіки, змісту та контексту. Перекладачі Шульца демонструють різні підходи до збереження його ідіостилу. Найбільш вдалі з точки зору збереження ідіостилу Бруно Шульца переклади створюють враження "поетичної прози", формуючи у читача особливе його сприйняття – містичне і сповнене глибоким філософським змістом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Schulz B. "Cynamonowe sklepy. Sanatorium pod klepsydrą". Wydawnictwo Marek Derewiecki, Kęty 2014.
2. Шульц Б. Цинамонові крамниці та всі інші оповідання. Переклад Юрія Андруховича. Видавництво Івана Малковича "А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА" Київ 2012.
3. Шульц Б. Цинамонові крамниці. Санаторій Під Клепсидрою. Переклад Андрія Шкраб'юка, Андрюса Вишняускаса, Івана Гнатюка, Миколи Яковини, Тараса Возняка. Львів 2004.
4. Шульц Б. Цинамонові крамниці. Санаторій під Клепсидрою. Переклад Миколи Ярмолюка Київ. Комора, 2023.

Криницька Катерина Олегівна

асистент,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ПЕРЕКЛАДУ: МОТИВАЦІЙНИЙ ФАКТОР ЧИ РОЗВАЖАЛЬНИЙ ЕЛЕМЕНТ?

Ігрові технології навчання активно впроваджуються в освітній процес, зокрема у вивчення іноземних мов і навчання перекладу, що дозволяє не тільки підвищити ефективність навчання, а й підвищувати мотивацію учнів, знизити рівень стресу і поліпшити загальні результати. Згідно з результатами досліджень, використання ігор у навчанні іноземних мов і перекладу допомагає створити динамічну та інтерактивну атмосферу, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу.